

Türk Halk Müziği

- Türkiye'nin çeşitli yörelerinde genelde bağlama ile icra edilen müzik türüne, Türk Halk Müziği denir. Anadolu, Karadeniz, Balkan yörelerinin kendine özgü türküleri ve dansları vardır.
- Türk Halk Müziği mani, koşma, destan gibi halk edebiyatı türlerinden beslenir. Türk kültürüne ait geleneksel motifler bu müzik türünün arka planını oluşturur. Türk Halk Müziğinde asker uğurlaması ve kız kaçırma gibi toplumsal konulara sıklıkla yer verilir.

Türk Halk Müziği Nedir?

- Yöresel (etnik) bir müzik türüdür. Tarihte sözlü edebiyatın bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Halkın duygularını, inançlarını, düşünce ve geleneklerini yansıttığı için bu ismi almıştır.

Türk Halk Müziği Türleri

1- Kırık Hava: Belirli bir ölçü ile icra edilen müzik türüdür. Aynı zamanda oyun havalarının bir türüdür. Kırık havalar, kendi içerisinde birçok türe ayrılır. Belli bir kişi ya da olayı eleştiren kırık havalara taşlama denir. Yiğitlemede kahramanlık konusu işlenirken, güzellemede sevgilinin güzelliği methedilir.

2- Uzun Hava: Herhangi bir ölçüye dayanmayan, serbest ritimli Türk Halk Müziği türüdür. Doğaçlama geleneğinin bir parçası olan uzun havaların en bilinen formları bozlak, divan ve hoyrattır.

TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇALGILARI

1- Bağlama: Halk arasında daha çok saz adıyla bilinen, yedi telli bir enstrümandır. Bu tellerden beşi çelik, ikisi sırma bam telidir. Gelmiş geçmiş en eski müzik aletlerinden biridir. "Kısa sap bağlama" ve "uzun sap bağlama" olarak ikiye ayrılır. Bazı yörelerde tambura, kopuz ve çöğür gibi isimlerle de bilinir.

2- Ney: Sadece Türk Halk Müziğinde değil Tasavvufta da önemli bir yer tutan ney, budaklı kamışlardan yapılan nefesli bir çalgıdır.

Çalınması en zor enstrümanlardan biridir. En bilinen ney çeşitleri, Davud Bolahenk Mabeyni, Yıldız Ney, Müstahsen ve Bolahenk Süpürde Mabeyni'dir. Gaysi Baykara ve Osman Dede en önemli neyzenler arasında yer alır.

3- Davul: Türk Halk Müziğinde en çok kullanılan vurmalı çalgıdır. Günümüzde hala devam eden asker uğurlama ve düğün gibi geleneksel kutlamalarda kullanılır. Tuğ ve köbürge isimleriyle de bilinir.

4- Zurna: Yedi delikli ve nefesli bir müzik aleti olan zurna, genellikle dut ve ceviz ağaçlarından yapılır. Baş, boru ve çatal olmak üzere üç bölümden oluşur. Boyutlarına ve yapıldığı malzemeye göre ondan fazla çeşidi vardır.

5- Cümbüş: Zeynel Abidin Cümbüş tarafından geliştirildiği için bu ismi alan cümbüş, telli bir çalgıdır. Ahşaptan yapılan cümbüşlere "ahenk" denir.

Türk Halk Müziğindeki diğer çalgılar şu şekilde sıralanabilir:
Kabak Kemane, Sipsi, Def, Zil, Kaşık, Tulum ve Cura

Türk Halk Müziğinin seslendirme ortamları

- Düğünler
- Asker uğurlamaları
- Cenaze törenleri
- Festival ve şenlikler
- Bayram kutlamaları
- Yaren sohbetleri
- Sıra geceleri
- Kına geceleri
- Eğlenceler
- Türkülü Atışmalar

TÜRK HALK MÜZİĞİ TÜRLERİ**1. UZUN HAVALAR**

- Uzun hava, halk müziği içerisinde serbest ölçülü ve serbest ritimli olarak belli bir dizi kalıbıyla birlikte bu dizi içindeki seyir yapısının belli kalıplara bağlı kalınarak oluşturulduğu sözlü eserlere verilen isimdir. Uzun havalar serbest ölçü ve ritimlerle ezgilendirilmekle birlikte; dizi, makam ve seyir yönünden yöre içerisinde tavırları yansıtan belirli kalıplara göre şekillendirilir.
- Uzun havalar muhteva bakımından hayata dâir her meseleyi özlü ve sanatlı bir şekilde ifade etmeye yardımcı eserlerdir. Uzun havalar çoğunlukla ayrılık, ölüm, hastalık, isyan gibi daha çok üzüntü veren meseleler üzerine okunur.
- Aynı olmasa da dînî mûsikîde kaside, Türk müziğinde ise gazel formuna müşabehe gösterdiği söylenebilir. Ayrıca kaside ve gazellerdeki gibi "diloy, ahh, of of, oy oy, vah vah, ağam, beğim, yarım, canım" gibi lafzî terennümlerin kullanıldığı uzun havalar vardır. Ege, Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz gibi farklı yörelere ayrılan Türk halk müziğinin icrâ edildiği pek çok bölgede uzun havalar sıklıkla kullanılmakta olup yörelere göre farklı isimlendirmelerle karşımıza çıkmaktadır.

Arguvan Havaları

- Malatya'da, özelde ise Arguvan ilçesinde ve Kahramanmaraş ilimizdeki Türkmenler tarafından icrâ edilen bir uzun hava türüdür. Arguvan uzun havaları diğer uzun havalar gibi konu bakımından doğa, sevdâ, aşk, nasihat ve gurbet temalarını ele alır.
- Kullanılan güfelerin kahir ekseriyeti hece ölçüsünün 7 ve 11'li kalıpları ile yapılır. Bir sekizli içinde çoğunlukla hüseyinî makamıyla bir bağlama eşliğinde okunur. Uzun hava öncesi bağlama icrâcısının açışı ile uzun havaya girilir. Bağlama bu tür uzun havalarda şelpe tekniği denilen mızrapsız

şekilde telleri çekerek veya tellere vurularak çalınır.

Barak Havaları

- Kılıcı av köpeği, kılıcı akbaba yavrusu veya bayrak anlamında kullanılan barak kelimesi, Gaziantep, Adana, Nizip, Kilis, Kahramanmaraş ve bu yörelere sınır bölgelerde icrâ edilen uzun hava türünün adıdır.
- Baraklar içerik olarak genellikle sevdâ, ayrılık, göç, sıla hasreti ve ölüm gibi konuları ele alır. Zikri geçen yörelerin vazgeçilmez sazları arasında zurna, bağlama ve keman uzun havanın acısına eşlik etmektedir.
- Bölgede bu tür uzun havalara kemani ile eşlik eden önemli saz üstatlarından birisi de Gâvur Hacı lâkaplı Hacı Çiçek'tir.

Bozlak

- Halk müziğinde oldukça yaygın bir şekilde icrâ edilen bozlaklar "bozlamak, ses vermek, yüksek sesle feryat etmek, acı acı ağıtlar söylemek" mânâsında kullanılmaktadır.
- Kelimenin köken itibarıyla Osta Asya'dan geldiği ifade edilmektedir. Halk müziğinde çokça icrâ edilen bu uzun hava çeşidi, Anadolu coğrafyasında ve hâssaten İç ve Güney Anadolu'daki Toroslar'da göçebe Avşar ve Türkmenler'in yaşam tarzı yaylak-kışlak hayatın kendilerine sunmuş olduğu sevinci, kederi, kahramanlığı, yiğitliği, isyanı ifade etme biçimi olarak ortaya çıkmıştır.

Gurbet Havaları

- Kişinin doğup büyüdüğü yer, ailesi ve akrabalarından uzakta sıla hasreti çekmesi olarak târif edilen gurbet, müziğimizin her safasında kendine yer bulmuş önemli bir konudur. Bu yönüyle gurbet havaları, muhtevâ ile beraber bir uzun hava çeşidinin ismi olarak da kullanılmaktadır.
- Özellikle Teke yöresine ait halkın sıla, sevinç, özlem, keder, üzüntü, ölüm, ayrılık, hasret, gurbet, kahramanlık gibi hayatın renklerine dâir pek çok yaşanmışlığını ele alır. Bugün hâlen askere giden gençler

gurbete gitmeden önce toplanır, bu havaları okuma geleneğini sürdürür. Sözleri anonim olup genellikle usulsüz serbest çalınır okunur.

Hoyratlar

- Kelime kökeni olarak "kaba, kırıcı ve hırpalayıcı" anlamına gelen hoyrat, halk müziğimizde başta Güneydoğu Anadolu olmak üzere
- Doğu Anadolu ve Kerkük bölgelerinde sıkça okunan bir uzun hava türüdür. Sözleri çoğunlukla cinaslı, en fazla 4-5 sesin ustalıkla kullanıldığı ve kendine has melodik yapıya sahip, mevcut akordun bir oktav üstünden okunan eserlerdir.
- Sıra geceleri, düğün, nişan, kına, sünnet esnâsında veya herhangi bir sebebe bağlı kalmadan eğlenme maksadıyla oluşturulan oturak âlemlerinde saz eşliğiyle veya eşiksiz bazen tek kişi bazen de karşılıklı olarak tiz perdeden okunmaktadır.
- Hoyrat okuyan kişilere hoyratçı denir. Hoyratlar muhtevâ olarak kahramanlık, yiğitlik, sevda, gurbet, ölüm, ayrılık gibi konularda halkın ve yörenin yaşayışını yansıtan özlü eserlerdir. Okunduğu yörenin dilini de en güzel şekilde yansıtan hoyratların pekçok çeşidi vardır.

Mayalar

- Mayalar, edebî olarak, 4+4+3 kalıbıyla yazılmış a a a b şeklindeki dört dizeli halk şiiri olarak tanımlanmaktadır.
- Müzikal olarak ise çoğunlukla bu biçimde yazılmış şiirlerin Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Kars, Sivas gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerde uşşak-hüseyinî makamlarıyla seslendirildiği bir uzun hava türü kabul edilmektedir. Ayrıca Kars, Erzurum, Artvin ve Ağrı illeri ve çevresinde yaygın bir âşık makamı olarak da geçmektedir.

Yol Havaları

- Karadeniz Bölgesi'nde yaylaya giderken veya dönüş esnâsında hem dinlenme ve konaklama hem de eğlenme maksadıyla

okunan bir uzun hava türüdür. Bu tür uzun havalar daha çok Rize ve Trabzon'da yaygın olarak görülmektedir. Bu eserlerin sözlü ve çalgısal örnekleri bulunmaktadır.

- Kırık havaların özellikle de horon aralarında okunur. Ekseriyetle anonim olan yol havaları muhtevâ bakımından öncelikle yayla ve göçe dâir sözler içerir. Ancak zamanla ekin, hasat, sevda, gurbet, özlem ve doğaya dâir temaları da içermiştir. Eşlik eden çalgılar yörede sıkça kullanılan ve yörenin karakteristik özelliklerini yansıtan tulum ve kemençedir.

2. KIRIK HAVALAR

- Kırık havalar, uzun havalardan farklı olarak kendi içinde belli bir ritim ve usûlün bulunduğu sözlü veya sözsüz eserlerden müteşekkil formlara verilen addır. Kırık havaların, ritmik karakter ve ölçü bakımından yapısı belirgindir. Gelenekli icrâ kalıplarına bağlı olup ağıt, bar, bengi, deyiş, duvaz, güvende, halay, horon, ilâhî, karşılama, koçaklama, mengi, semah, zeybek gibi alt birimleri muhtevîdir. Sözlü ve sözsüz ezgileri kapsayan kırık havalar, her türlü türkü ve oyun havası ezgilerinin genel adıdır denilebilir.
- Ağıt İlhan Başgöz, ağıdı "ölüm veya benzeri bir felaket üzerine yakılan halk türküsü" olarak tanımlar. Ağıdın odak noktasında "ölüm, ayrılık, korku, feryat, isyan" gibi konular olup daha özelde ise "ölüm döşeği, sekerat, ölenin vasıfları, iyilikleri" ele alınır. Bu konulara münasip güfte ve melodilerle yakılan türkülerin adıdır ağıt. Halk müziğindeki bu formun dînî mûsikîde karşılığı olan mersiye; ilk dönem Türklerinde umûmi mâtem âyinleri "Yuğ törenleri"nde icrâ edilen "sagu"ların karşılığı olarak gösterilebilir.
- Türk kültüründe olduğu gibi Arap, Fars ve diğer medeniyetlerde de ağıt yakma geleneği vardır. Bunun neticesi olarak nevvah, naih, mersiye, ağıtçı denilen bir meslek grubu ortaya çıkmıştır. Ağıtlar genellikle ölen kişinin evinde yapılır. Ancak evi müsait olmayanlar ise gelen tâziyeleri

kabul etme adına başka yerleri kullanabilmektedir.

- Bugün, tâziye kabûlü için Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki şehirlerde gerek belediyeler aracılığıyla gerekse özel kişi ve kurumlar tarafından tâziye evleri halkın istifadesine sunulmaktadır

Ağıt türü türkölere örnek olarak

"Çanakkale Türküsü", "Yemen Türküsü", "Hey Onbeşli", "Bebeğin Beşiği Camdan" gösterilebilir

Barlar

- Halaya benzeyen barlar Artvin'den başlayıp aşağı doğru Kars, Erzurum, Erzincan'ın bir bölümü, Ağrı ve Van yöreleri ağırlıklı olmak üzere daha çok Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde çalınan, söylenen ve oynanan bir ezgi türüdür. Çoklu bölümlerden meydana gelen barlar birbirlerine bağlanarak çalınıp söylenir.
- Barların sözlü olanlarının yanında sözsüz olan örnekleri de bulunmaktadır. Ayrıca barlar kadınlar için ayrı erkekler için ayrı karakterlerde icrâ edilmektedir. "Çif Beyaz Güvercin, Aşşaktan Gelirem" kadın barlarına örnek olarak verilebilir

Deyişler

- Lügatte "söz söyleyiş, anlatma biçimi, üslup; bir kimsenin konu ile ilgili anlattığı ifade; halk edebiyatında hece vezniyle yazılmış şiirlerin genel adı" olarak açıklanan deyiş ifadesi, aynı zamanda halk müziğinde bir form adı olarak kullanılmaktadır.
- Özellikle Anadolu coğrafyasında yaşayan Alevî-Bektaşî halkının dînî-tasavvufî inancı ve yaşayışına dâir temaları konu edinen ve ekseriyetle hece vezinli şiirlerin besteli hali olarak kullanılmaktadır

Halaylar

- Halay, davul ve zurna eşliğinde Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde toplu olarak icrâ edilen halk oyunu ve bu oyunda çalınan ezgiler bütünü şeklinde târif edilir. Halaylar genel olarak ezgi yapısı ve biçim

bakımından bölümlüdür. Bir bölümlü halaylar olabileceği gibi birkaç bölümden oluşan halaylar da görülebilir.

- Birden fazla bölümden oluşan halaylarda ilk bölümden sonraki bölümler öncekine bağlanarak ve gittikçe hızlanarak icrâ edilir. Açık havada ve daha çok da meydanlarda sözlü ve sözsüz bir formda icrâ edilen halaylara davul-zurna çalgıları eşlik etmektedir. En az iki kişiyle oynanan bu oyunlarda yerin müsaitliğine göre kişi sayısı arttırılabilir. Ortalama bir halay kadrosu 10 kişi civarındadır. Genellikle kadın ve erkek grupların ayrı ayrı oynadığı halayları yöresine göre kısmen de olsa birlikte oynadıkları görülmektedir

Horon

- Kaynaklarda horan, horum olarak da geçen ve yapıları bakımından Teke zortlatmalarına benzer hızlı bir karaktere sahip horonlar,
- Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaygın olarak çalınıp söylenen oyunlu ezgilerdendir. Yörenin karakteristik çalgısı kemençe, bu oyunlu ezgilerin vazgeçilmez eşlik çalgısıdır. Kemençe dışında davul-zurna, kaval ve tulum eşliğinde de horonların çalındığı, söylendiği ve oynandığını söylemek mümkündür.
- Horonlar düğün, bayram, askere uğurlama, sünnet, yayla, festival, dernek gibi biraraya gelen Karadeniz halkının duygu ve sevincini yansıtan önemli bir kültürel zenginliktir.

İlâhî

- Kelime kökeni olarak "Allah'a ait" mânâsına gelen ilâhî, İslâm'a dâir dînî ve tasavvufî bütün konuları muhtevî şiirlerin Türk mûsikîsi makam ve usûlleriyle bestelenmiş hali olarak tanımlanabilir.
- Kısacası Müslümanların hayatındaki dînî temalı muharrem, hac, kurban, mektep, düğün, ölüm gibi önemli gün ve olayları konu edinen ilâhîler bu tasnif altında gösterilebilir.

Âşıklık Geleneği, Âşıklık Gelenekleri ve Özellikleri

- **Âşıklık geleneği**, kültür varlığımızın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Âşıklık çağlar süren deneyimlerden geçerek biçimlenmiş, kendine özgü icra töresi, geleneğe dayalı yapısı, âşık olmak, âşıklığı sürdürmek için uyulması gereken kuralları olan bir gelenektir.
- **Âşık edebiyatı**, ozan - baksı geleneğinin Anadolu'da yaşama biçiminin değişimiyle ortadan kalkması üzerine oluşmuştur.
- Âşıklık geleneğinde sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla, kalemle (yazarak) veya birkaç özelliği birden taşıyan geleneğe bağlı olarak şiir söyleyenlere "âşık", bu söyleme biçimine "âşıklık - âşıklama", âşıkları yönlendiren kurallar bütününe de "âşıklık geleneği" adı verilir."

Âşıklık Gelenekleri

- Bir toplulukta eskiden olmalarından ötürü saygın tutulup, kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar olarak ifade edilen Âşıklık geleneği diğer kültür değerlerinde olduğu gibi, belirli bir işlevi yerine getirmek, bir ihtiyacı karşılamak üzere geleneksel kültürün yarattığı kültür değeridir.
- Halk şiirinde Âşıkların şiirlerini dörtlük düzenine göre söylemesi gelenektir. Yine dörtlük düzeninde hece ölçüsünü ve bu ölçünün yedili, sekizli, onbirli olanlarını kullanmaları geleneğin belirgin örneklerindendir.

Âşıklık geleneklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Mahlas Alma
- Rüya Sonrası Âşık Olma. (Bade içme)
- Usta - Çırak
- Atışma - Karşılaşma
- Leb - değmez (dudak değmez)
- Askı (muamma)
- Dedim - Dedi Tarzı Söyleyiş
- Tarih Bildirme
- Nazire Söyleme
- Saz Çalma.

1. Mahlas Alma

Mahlas, şairlerin yazdıkları şiirlerde asıl adlarının yerine kullandıkları takma ada denir. Halk edebiyatında mahlas geleneğe bağlı uygulanan bir kuraldır. Âşıkların çoğunun asıl ismi unutulmuş, mahlasları isim olarak kullanılır olmuştur. Dadaloğlu'nun asıl adı Veli, Sümmani'nin Hüseyin, Gevheri'nin Mehmet vb.'dir. Âşık geleneğe uygun olarak kullanacağı mahlası şu yollarla alır:

a) Mahlasını Kendi Seçerek Alma:

- Adını, soyadını mahlas olarak kullanır.
- Yaşayışına ve sanatına uygun olarak kendi seçtiği herhangi bir ismi mahlas olarak kullanır.

b) Bir Usta Âşıktan İmam, Pir ya da Mürşitten Alma.

- Usta Âşık çırağı sınava tabi tutar.
- Usta Âşık çırağının durumuna göre bir mahlası uygun görür.
- Şeyh ve pirin manevi tesiriyle mahlas alır.

c) Rüyasında bade içerken alma.**2. Rüya Sonra Âşık Olma (Bade İçme)**

- Rüya motifi Türk Halk Edebiyatında sıkça karşımıza çıkan bir motiftir. Genellikle halk hikayelerinde yer alan bu motif bazı Âşıkların hayat hikayeleri içinde de görülmektedir. Âşıklar Âşıklığa başlamayı ya da yetişip usta Âşık olmayı geleneksel bir unsur olarak gördükleri iki önemli yol, usta yanında yetişme ya da rüyada bade içerek badeli Âşık olmaya bağlarlar.
- Bade, şerbet, su gibi içilecek bir mai olabileceği gibi elma, nar, ekmek, üzüm gibi herhangi bir yiyecek de olabilir. Âşık edebiyatında bade içme rüya motifi bir gelenek icabıdır. İnanişâ göre Âşık olmak için ya usta yanında yetişmek ya da mutlaka "pir" elinden bade içmek gerekir.

3. Usta - Çırak

- Âşık edebiyatında yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerin en önemlilerinden biri de usta çırak geleneğidir. Âşıklar genellikle bir usta aşığın yanında onun çırağı olarak yetenekler ölçüsünde olgunlaşırlar. Gelenek

gereği icracılık ve aşığın şairlikteki ustalığı için üstat da denilen bir aşığın yanında ders almaları gerekmektedir. Genç aşığın ustasının yanında çok büyük bir sabır göstermesi gerekmektedir. Sabrın sonunda çırak ustasının hayır duasını alarak tek başına halk önüne çıkma iznine kavuşur.

4. Âşık Karşılaşmaları:

- Atışma, Âşıkların dinleyenler karşısında, deyişme sırasında birbirini iğneleyici fakat mizah çerçevesi içinde söyleşmeleridir.
- Karşılama, Âşıkların rakibine üstün gelmek için soru cevaplı tarzı seçmesi yada onu mat etmenin yollarını aramasıdır. Âşıkların doğaçlama, karşılıklı olarak belirli bir kural çerçevesinde söyleşmelerine "atışma" denir. Atışma, en az iki aşığın dinleyici huzurunda karşı karşıya gelerek birbirlerini sazda ve sözde belli kurallar çerçevesinde denemeleri esasına dayanır.

5. Leb - Değmez

- Âşıkların ustalıklarını sergilemek için bir nevi söz hüneri olarak başvurdukları bir biçimdir. İçinde (B,P,M,V,F) dudak ve diş-dudak sesleri bulunmadan söylenen şiir demektir. Âşıkların dudakları arasına iğne koyarak yarıştıkları bir atışma biçimidir.

6. Askı (Muamma)

- Muamma, halk şiirinde bir kimsenin ya da varlığın adını gizleyen şiir demektir. Âşık edebiyatında muammanın özel bir önemi vardır. Âşıklarca muamma düzenlemek ya da bir muammayı çözmek bilgi ve zeka ister. Murat Uraz muammanın uygulandığını şu şekilde anlatmaktadır:
- Kahvelerde muamma teşhir edildiği gecelerde; sigara ve nargile içilmez, kimse sesli konuşmaz, herkes intizam içinde oturur. Halk şairi tarafından hazırlanmış muamma büyük ve uzaktan okunabilecek bir yazı ile kağıda yazılır ve tahtaya yapıştırılır. Tahtaya bir milimetre kalınlığında bal mumu sürülür.
- Âşıklar nöbetle kahveye gelenlere işine ve halk arasındaki derecesine göre ağırlamalar söylerler. Ağırlanan kişi de ağırlığına göre

muammanın etrafındaki bal mumu sürülmüş tahtaya para yapıştırır. Muammayı kim çözerse paraları alır ve muammayı tertipleyen Âşık da bir taksim çıkarırdı. Şayet bu muamma birkaç gece kahve duvarında asılı kalır, kimse tarafından da çözülmemiş olursa sahibi olan Âşık bunun ne olduğunu söyler ve bütün paraları alırdı.

7. Dedim - Dedi Tarzı Söyleşi

- Halk şiirinde yaygın olarak kullanılan bir biçim olup koşma ve semailerdeki Âşık ve sevgilinin (dedim-dedi ifadesine bağlı) karşılıklı söyleşmeleridir.

8. Tarih Bildirme

- Âşık, kıtlık, yangın, sel felaketleri, salgın hastalık, önemli savaşlar vb. toplumu yakından ilgilendiren sosyal hayatla ilgili olaylarla kendi doğum tarihini şiirlerinde tarihi birer belge olmasını istemiş ve genellikle ilk yada son dörtlükte bazen de ara yerde tarih belirtmiştir.

9. Nazire Söyleme

- Nazire, bir şairin şiirini diğer bir şair tarafından aynı uyak ve ölçüde benzer bir biçimde yazma demektir.

10. Saz Çalma

- Saz, Âşık için ilhamı kamçılayan bir alet olup Âşıklık geleneğinin en önemli unsurlarından biridir.

Türk Müziğinde Kullanılan Çalgılar

Bağlama

- En karakteristik Türk müziği çalgılarından biridir. Saz ya da kopuz olarak da adlandırılır. Âşıklık geleneğinin önemli bir parçası olan bağlama mızrap ya da parmaklar ile çalınabilir. Yedi teli bulunan bağlama, telli tezeneli çalgılar sınıfına girer.

Kabak Kemane

- Kökleri Orta Asya'ya dayanan bir çalgıdır. Türk müziğinde kullanılan telli, yaylı ve deri kapaklı tek saz olma özelliğini taşır. Batı Anadolu'da sıklıkla kullanılan bu özel çalgı,

Hatay'da "hegit", Güney Doğu Anadolu'da ise "rubaba" olarak bilinir.

Karadeniz Kemençesi

- Bilinen en eski yaylı enstrüman olan rebaptan evrildiği düşünülen Karadeniz kemençesi üç telli, yaylı bir çalgıdır. Karadeniz müziğinin sembolik çalgısını Batı müziğinde de kullanılan klasik kemençe ile karıştırmamak gerekir.

Zurna

- Zurna, yüksek sesiyle bilinen nefesli bir çalgıdır. Erik, ceviz, söğüt ya da dut ağacından yapılır ve yüksek sesi sebebiyle genellikle davulla beraber çalınır. Üç bin yıllık bir geçmişi olduğu düşünülen zurna, ülkenin hemen her bölgesinin müziğinde kullanılır.

Davul

- En basit vurmali çalgılardan biri olan davul, deri gerilmiş iki kasnaktan oluşur. Tokmak ile çalınan çalgı, Türk müziğinde önemli bir yere sahiptir. Bandoların da ayrılmaz bir parçası olan davulun daha büyük bir formu olan kös ise Mehter'de kullanılır.

Def

- Yuvarlak bir kasnağa deri gerilmesiyle yapılan def, elle vurularak çalınır. Tarihi oldukça eskiye dayanan def, Mezopotamya'da yapılan arkeolojik kazılarda da karşımıza çıkar. Anadolu'nun bazı yerlerinde "daire", Trakya'da ise "dare" olarak bilinen def, düğünlerin değişmez çalgılarından biridir.

Yaylı Tambur

- Yaylı tambur, yayla çalınan bir tambur türüdür ve Tanburi Cemil Bey tarafından icat edilmiştir. Türkiye'nin en değerli müzisyenlerinden biri olan Cemil Bey, müziğine pes bir ses katmak ister ve tamburunun tellerini yükselterek enstrümanı kemençe yayıyla çalar; böylece yaylı tamburu müzik dünyasına kazandırmış olur.

Ud

- İnsanlık tarihinin en eski çalgılarından biri olan udun akort sistemini Farabi'nin geliştirdiği düşünülmektedir. 20. yüzyılda Türk müziğinin vazgeçilmez enstrümanlarından biri haline gelen ud ile kanunun uyumu dinleyenleri büyüler.

Darbuka

- Darbuka, Orta Doğu ve Balkanlar'da kullanılan vurmali bir çalgıdır. Darbuka, düm ve tek olmak üzere sadece iki ses verir ve elle çalınır. Özellikle düğün, nişan ve sünnet kutlamalarında kullanılan bir çalgıdır.

Delbek

- Orta Asya'dan göçen Yörükler vasıtası ile topraklarımıza gelen çalgı delbek, defe benzer ve en çok Fethiye civarında kullanılır. Delbek, kadınlar tarafından çalınır ve genellikle kına geceleri ile asker uğurlamalarında yer alır.

Kanun

- Kanun, Türk Sanat Müziği'nin değişmez çalgılarından biridir. 24 ya da 27 perdeden oluşur. Bu yapı, Batı müziğinde kullanılan klavseni andırırsa da Türk müziğinde kullanılan kanun hem klavsenden hem de Arap müziğinde kullanılan benzerlerinden farklıdır.

NOT: Bu ders notu içeriği web ortamından derlenmiştir.